

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова

ШЕВЧЕНКО ЕЛІНА ЮРІЇВНА

УДК: 711.8:334.72(477)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ
ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ МУНІЦИПАЛЬНОГО
ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті міського господарства ім. О.М. Бекетова Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: **доктор економічних наук, професор Момот Тетяна Валеріївна,**
завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова Міністерства освіти і науки України.

Офіційні опоненти: **доктор економічних наук, доцент Ніколаєв Всеволод Петрович,**
професор кафедри управління національним господарством Національної академії державного управління при Президентові України (м. Київ);

кандидат економічних наук, доцент Солодовнік Олеся Олександрівна
доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури Міністерства освіти і науки України.

Захист відбудеться **«6» червня** 2013 р. о **13** годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова за адресою: 61002, м. Харків, вул. Революції, 12, конференц-зал засідань № 1.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова за адресою: 61002, м. Харків, вул. Революції, 12.

Автореферат розісланий 6 травня 2013 р.

Т.в.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради

д.е.н., проф. Г. В. Назарова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Публічно-приватне партнерство (ППП) визначено серед ключових механізмів реалізації політики модернізації економіки України, вирішення важливих соціально-економічних проблем. Висока ефективність PPP як форми взаємодії держави та бізнесу доведена досвідом багатьох країн світу, у тому числі у сфері житлово-комунального господарства (ЖКГ). В ситуації необхідності реалізації інфраструктурних проектів в сфері ЖКГ в умовах бюджетних обмежень особливо актуальним для підприємств житлово-комунального комплексу є розробка організаційно-методичних засад розвитку взаємовигідного партнерства приватного бізнесу та територіальних громад в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державних партнерів) з метою залучення приватних інвестиційних ресурсів для модернізації та відновлення житлового фонду і житлово-комунальної інфраструктури, підвищення енергоефективності будівель, зменшення обсягів споживання природного газу підприємствами комунальної енергетики, поліпшення якості питної води тощо.

Проте, слід констатувати, що практичне застосування PPP не набуло достатнього розвитку в Україні, прикладів успішних інвестиційних проектів на принципах PPP досі немає.

Серед об'єктів інфраструктури на муніципальному рівні особливе значення мають об'єкти водопостачання та водовідведення, функціонування яких характеризується негативними тенденціями: станом на кінець 2012 р. рівень амортизації основних фондів у галузях виробництва та розподілу електроенергії, газу й води становив 60,7%, тоді як 33,8% водопроводів і 42,9% вуличних водогінних мереж перебували в аварійному стані. Крім того, спостерігається зростання зношеності водопровідно-каналізаційних мереж, що негативно впливає на якість наданих послуг. У таких умовах для вирішення визначених проблем необхідно застосовувати сучасний інструментарій, пов'язаний із реалізацією інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення на засадах PPP.

Окремі аспекти залучення інвестиційних ресурсів для модернізації економіки держави із запровадженням форм PPP досліджують зарубіжні та вітчизняні науковці: А.Ачкасов, В.Бабаєв, В.Беседін, П.Бубенко, С.Буковинський, В.Варнавський, С.Волстен, Є.Гойко, А.Голиков, П.Граут, Д.Гримзі, Б.Дезілец, С.Д. Данасарова, А.П.Денисенко, І.Запатріна, О.Єгорова, А.Ізагіре, Д.Кайрукі, Б.Кваснюк, Д.Кемпбел, М.Кляйн, Г.Ковалевський, В.Комаров, І.Крейдич, А.Крушевський, В.Кутарі, О.Лапко, М.Левіс, І.Луніна, Р.Міллер, Т.Момот, В.Мотриченко, О.Маслюківська, В.Михєєв, О.Навроцька, Г.Назарова, В.Ніколаєв, Г.Онищук, В.Островецький, Д.Паркер, В.Пилипів, В.Ребок, В.Сергієнко,

О.Солодовнік, Дж.Стиглітц, В.Торкатюк, Д.Харрис, М.Хаускамп, Є.Черевиков, Ю.Шевчук, Л.Шутенко та інші. Проте недостатньо уваги приділяється розробці організаційно-економічних засад забезпечення ППП на об'єктах водопостачання та водовідведення при реалізації масштабних модернізаційних інфраструктурних проектів із залученням значних інвестиційних ресурсів.

Значення й актуальність дослідження питань розвитку публічно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності для вітчизняних підприємств житлово-комунального комплексу із залученням приватного бізнесу та забезпеченням державної підтримки зумовили вибір теми й визначення мети дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає основним напрямкам щодо розвитку ППП, передбачених Програмою економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», затвердженою Указом Президента у поточній редакції від 12.03.2013 р. №128/2013; Державною цільовою економічною програмою розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки, затвердженою розпорядженням КМУ № 1900 від 9.09.2010 р.; Загальнодержавною програмою реформування та розвитку житлово-комунального господарства на період 2009 – 2014 рр. в частині Реформи житлово-комунального господарства, де зазначено, що для прискорення технічного переоснащення й підвищення ресурсо і енергоефективності ЖКГ необхідним є розвиток механізмів державно-приватного партнерства в сфері ЖКГ для модернізації інфраструктури.

Дисертаційна робота є ініціативною й одночасно складовою частиною науково-дослідних робіт Харківського національної академії міського господарства в межах державної бюджетної тематики: «Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України в умовах глобалізації: теорія, методологія, практика», етап 1 «Теоретико-методичні засади формування обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України в умовах глобалізації» (2011 р., номер державної реєстрації 0112U003092) – автором систематизовано міжнародний досвід та вітчизняна практика застосування механізмів ППП; етап 2 «Стратегічне управління в будівництві та житлово-комунальному господарстві: інтерпретація стратегічної інформації та методологія формування сучасних баз стратегічних даних» (2012 р., номер державної реєстрації 0112U003092) – автором розроблено підхід до оцінювання ризиків між сторонами партнерства на підприємствах водопостачання та водовідведення; «Дослідження чинного законодавства та розроблення спеціальної навчальної програми для посадових осіб органів місцевого самоврядування з питань впровадження державно-приватного партнерства у комунальному господарстві» (2011, номер державної реєстрації 0111U007777) –

автором здійснено аналіз існуючого стану щодо забезпечення публічно-приватного партнерства у сфері житлово-комунального господарства.

Результати дисертаційної роботи використані в роботі Харківської національної академії міського господарства за договором на проведення наукового дослідження на замовлення КП «Харківводоканал» за темою «Оцінка ризиків реалізації інфраструктурних проектів в сфері водопостачання та водовідведення при застосуванні механізмів публічно-приватного партнерства» у ході якої проаналізовано діяльність КП «Харківводоканал», здійснено обґрунтування доцільності використання сучасних механізмів застосування ППП для реалізації муніципальних інфраструктурних проектів водовідведення, розроблено підходи до оцінювання ризиків між сторонами партнерства (договір №2574/12 від 01.11.2012 р.).

Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є вдосконалення теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо здійснення інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення на засадах публічно-приватного партнерства.

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення таких завдань:

- систематизувати сутність та особливості розвитку моделей публічно-приватного партнерства (ППП);
- визначити умови застосування, переваги, недоліки й основні принципи використання моделей ППП з врахуванням міжнародного досвіду використання публічно-приватного партнерства;
- розкрити сутнісні риси та принципи побудови публічно-приватного партнерства в сфері житлово-комунального господарства;
- з'ясувати інституційно-правові умови, що необхідні для реалізації проектів із застосуванням механізмів ППП в Україні;
- проаналізувати напрями формування організаційно-економічного механізму ППП для реалізації інфраструктурних проектів муніципального рівня;
- удосконалити підходи до оцінювання ризиків між сторонами публічно-приватного партнерства;
- обґрунтувати підходи до оцінки ефективності застосування механізмів ППП для реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення.

Об'єктом дослідження є процес застосування механізмів публічно-приватного партнерства для реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних інструментів взаємовигідного партнерства приватного та державного (муніципального) секторів при реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дисертації є загальнонаукові принципи і методи проведення комплексних досліджень, сучасні економічні теорії. Правове поле дисертаційного дослідження становили закони України, постанови, рішення уряду з найважливіших питань організації і регулювання господарської діяльності акціонерних товариств. При постановці проблеми та вивченні існуючих підходів до її вирішення було використано методологічні матеріали, наукову, економічну й довідкову літературу, роботи провідних вітчизняних і зарубіжних економістів, періодичні економічні та фінансові видання України і країн СНД, статистичні та фінансові звітні дані акціонерних товариств будівельної галузі України.

Для досягнення поставленої в роботі мети використовувалися такі методи дослідження: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення й формулювання висновків); *методи економічної і математичної статистики* (для обробки й аналізу вихідних даних, виявлення тенденцій і закономірностей у поведінці досліджуваних показників, обґрунтування вірогідності одержаних результатів); *метод порівняльного аналізу* (для виділення різних аспектів запровадження публічно-приватного партнерства в житлово-комунальному господарстві провідних країн Європи й обґрунтування доцільності їх застосування в Україні); *структурно-логічний метод* (для розробки організаційно-економічного механізму публічно-приватного партнерства для реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення).

Інформаційною базою дисертаційного дослідження є періодичні видання, статистичні матеріали та законодавчі акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, Держжитлокомунгоспу України, органів місцевого самоврядування щодо розвитку державно-приватного партнерства в Україні та інших країнах світу, офіційні дані підприємств водопровідно-каналізаційного господарства, електронні дані ресурсів мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні використання інструментів публічно-приватного партнерства при реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення, що сприятиме розподілу відповідальності та ризиків між приватним і державним партнерами у процесі здійснення ППП.

Наукову новизну отриманих результатів дисертаційного дослідження визначають наступні положення:

удосконалено:

- підхід до визначення публічно-приватного партнерства як інвестиційного партнерства держави (територіальних громад в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування) та бізнесу, що є багатоаспектним складним процесом, який складається з багатьох стадій і передбачає системне визначення необхідних напрямів партнерства, вимог до його

якості та обсягів, платіжного механізму, процедур виявлення й оцінювання ризиків, їх розподілу між партнерами, нагляд та контроль з боку державних органів за використанням приватним інвестором державного та комунального майна, яке передано в строкове користування на взаємовигідних умовах;

- організаційно-економічний механізм публічно-приватного партнерства при реалізації інфраструктурних проектів муніципального рівня, що, на відміну від існуючих, являє собою систему принципів, методів, інструментів і реалізується на муніципальному рівні, ураховуючи особливості функціонування підприємств житлово-комунального господарства та зовнішні ринкові умови, та спрямований на забезпечення високого рівня взаємодії між зацікавленими особами на принципах публічно-приватного партнерства, об'єднуючи переваги державного та приватного секторів, зокрема, соціальну відповідальність, громадську підзвітність та пріоритетність екологічних стандартів у діяльності, а також фінансові ресурси, технології, управлінську ефективність та підприємницьку ініціативу;

- методичний підхід до оцінки ризиків на основі інтегрального критерію оцінки ризиків реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення на засадах публічно-приватного партнерства, що, на відміну від існуючих, дозволяє не тільки виявляти проблемні зони у функціонуванні підприємств водопостачання та водовідведення при реалізації інфраструктурних проектів муніципального рівня, реагувати на можливі ризики, але й вчасно їх попереджувати, що сприяє підвищенню ефективності і результативності прийняття управлінських рішень у сфері формування та реалізації проектів публічно-приватного партнерства;

дістали подальшого розвитку:

- класифікація проектів, що реалізуються із застосуванням механізмів ППП за сферами інфраструктури та послуг, що сприяє їх ідентифікації за секторами економіки та напрямками застосування публічно-приватного партнерства та спрощує процедуру юридичного оформлення за типовими угодами (контрактами);

- підходи до оцінки ефективності застосування механізмів публічно-приватного партнерства у процесі реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення, на основі яких розробляються обґрунтовані управлінські рішення щодо зміцнення фінансового та технічного стану підприємств водопостачання та водовідведення, розвитку систем інформаційного захисту, гармонізації та підвищенні взаємодії між державними (муніципальними) і приватними партнерами й іншими зацікавленими особами, зростання якості наданих послуг із водопостачання та водовідведення;

- напрями визначення інтегрального критерію оцінки ефективності застосування механізмів публічно-приватного партнерства під час реалізації

інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення, на основі якого приймаються відповідні управлінські рішення, що спрямовані на зростання загального коефіцієнту управління взаємодією зацікавлених осіб із підприємствами водопостачання та водовідведення з урахуванням напрямів та особливостей формування й реалізації проектів публічно-приватного партнерства й інтегрального критерію оцінки ризиків при реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці теоретичних підходів і практичних рекомендацій для здійснення інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення на засадах публічно-приватного партнерства.

Наукові результати дисертаційного дослідження знайшли своє практичне застосування на КП «Харківводоканал» - автором впроваджено організаційно-економічний механізм ППП при реалізації інфраструктурних проектів та інтегральний критерій оцінки ризиків реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення на засадах публічно-приватного партнерства (довідка № 329-1/К від 15.10.2012). Отримані результати щодо реалізації проектів публічно-приватного партнерства в сфері модернізації комунальної інфраструктури міста використані при розробці Концепції розвитку м. Харкова до 2030 р.

Українським центром сприяння розвитку публічно-приватного партнерства (довідка № 420/2 від 06.09.2012) підтверджується можливість впровадження в практичну діяльність підприємств ЖКГ розробок, алгоритмів та висновків дисертаційної роботи щодо напрямів удосконалення договірних інструментів взаємодії приватних інвесторів і державних інституцій об'єктів муніципальної власності для реалізації публічно-приватного партнерства на підприємствах водопостачання та водовідведення

Результати досліджень застосовуються в навчальному процесі кафедри управління фінансово-економічною безпекою, обліку і аудиту Харківської національної академії міського господарства для викладання курсів «Фінансовий менеджмент», «Стратегічний менеджмент», «Фінансова діяльність» (довідка від 10.09.2012 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, представлені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно. Із наукових публікацій, виданих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, що є результатом особистого дослідження здобувача. Внесок здобувача в працях, написаних у співавторстві, визначено в переліку публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і наукові результати дисертаційного дослідження доповідалися та були схвалені на міжнародних науково-практичній конференціях: “Інформаційно-аналітичне

забезпечення управління фінансово-економічною безпекою: аудиторський супровід та бізнес розвідка” (м. Харків, 2012); «Потенціал реалізації проектів публічно-приватного партнерства в сфері модернізації комунальної інфраструктури» (м. Київ, 2011 р.); «Просування ефективних ППП в Україні» (м. Київ, 2011 р.); «Проблеми, перспективи, та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві» (м. Алушта, 2011 р.); Міжнародному конгресі ЕТЕВК-2011 (м. Ялта, 2011 р.); «Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі» (м. Харків, 2010 р.); «Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі» (м. Харків, 2010); “Направления энергосбережения в системах водоотведения городов” (м. Алушта, 2009); “Комплексное использование вторичных полимерных отходов в системах водоснабжения и водоотведения” (м. Алушта, 2009); «Новые исследования в областях водоснабжения, водоотведения, гидравлики и охраны водных ресурсов» (Санкт-Петербург, 2009).

Публікації. Результати дисертаційної роботи опубліковані у 18 наукових працях, в т.ч. 1 монографії, 4 наукових статтях у фахових виданнях, у 12 тезах доповідей на конференціях (загальний обсяг – 4 ум.-друк. арк.). Особисто автору належить 2,5 ум.-друк. арк.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаної літератури з 178 найменувань. Зміст роботи викладений на 225 сторінках комп’ютерного тексту, містить 10 рисунків, 29 таблиць, 8 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** окреслено актуальність теми дисертаційної роботи, обґрунтовані її мета та завдання, предмет і об’єкт, описано методи, визначено наукову новизну та практичне значення дослідження.

У першому розділі **«Публічно-приватне партнерство як сучасний механізм реалізації інфраструктурних проектів: міжнародний досвід та вітчизняна практика»** з’ясовано сутність та виявлено особливості розвитку моделей публічно-приватного партнерства, систематизовано міжнародний досвід використання публічно-приватного партнерства в управлінні діяльністю підприємств муніципального водопостачання та водовідведення, розкрито особливості застосування публічно-приватного партнерства для підприємств муніципального водопостачання та водовідведення України.

На базі міжнародного досвіду проаналізовано сектори економіки, в яких застосування механізмів ППП виявилось найбільш успішним і доцільним та класифіковано основні групи проектів, що реалізуються із застосуванням механізмів ППП (рис.1).

Рис. 1 Класифікація проектів, що реалізуються із застосуванням механізмів ППП в міжнародній практиці за секторами економіки (складено автором).

Зокрема, Великобританія зосередила проекти ППП на таких об'єктах інфраструктури, як школи, лікарні, тюрми, оборонні об'єкти і автомобільні дороги; Канада - в таких сферах, як енергетика, транспорт, захист навколишнього середовища, водні ресурси, водопостачання та водовідведення, рекреаційні об'єкти, інформаційні технології, охорона здоров'я, освіта; Греція, Ірландія, Австралія - в транспортній галузі, зокрема щодо автомобільних доріг та аеропортів; системи життєзабезпечення міст; Нідерланди, Іспанія - в громадському житловому секторі та системах життєзабезпечення міст.

Підсумовуючи міжнародний досвід впровадження проектів ППП, варто виділити такі ключові умови застосування ППП:

1. Юридичне оформлення партнерства між державою та учасниками з боку приватного сектора спеціальною угодою (договором, контрактом): держава розробляє і затверджує типові угоди стосовно до окремих галузей або сфер, але при цьому кожен договір є специфічним документом, що містить особливості і характерні риси.

2. Співфінансування в певних частках або 100-відсоткове фінансування приватним сектором проектів ДПП: один з головних стимулів держави до розвитку ППП полягає в залученні в об'єкти державної і муніципальної власності фінансових ресурсів приватного сектору, що дозволяє знизити навантаження на бюджет і одночасно розширити спектр надаваних населенню суспільних послуг, підвищити їх якість і доступність.

3. Переважно довгострокові контрактні відносини: як правило, ППП орієнтоване на розв'язання стратегічних задач розвитку державної і муніципальної власності і надання суспільних послуг.

4. Розподіл ризиків у проектах між державою і бізнесом: для проектів ППП характерні різноманіття і високий рівень ризиків, що обумовлює необхідність організації складних схем їх розподілу, перерозподілу і страхування ризиків.

5. Різноманіття форм ППП: критеріями віднесення до тієї чи іншої структурної групи звичайно виступають: відносини власності (володіння, користування, розпорядження), форми участі держави, схеми фінансування та розподілу ризиків, а також інші параметри.

6. Інноваційні методи управління сферою виробництва і надання суспільних послуг: в рамках проектів ППП приватний сектор привносить в сферу виробництва і надання суспільних послуг сучасний організаційний досвід, знання, нові управлінські технології.

У другому розділі *«Аналіз стану та динаміки реалізації інфраструктурних проектів муніципального рівня в сфері водопостачання та водовідведення в Україні»* представлено результати аналізу стану, трансформацій і напрямів реформування водопровідно-каналізаційного господарства на національному та муніципальному рівнях, визначено особливості функціонування підприємств водопостачання та водовідведення на прикладі КП «Харківводоканал», проаналізовано сучасний стан і здійснена оцінка перспективних напрямів розвитку системи водопостачання та водовідведення м. Харкова, охарактеризовано динаміку реалізації та джерела фінансування інфраструктурних проектів муніципального рівня в сфері водопостачання та водовідведення.

За даними Світового банку щодо проектів ДПП в сфері інфраструктури, в Україні протягом 1992-2011 років було реалізовано 25 проектів, в які інвестовано 12 млн дол. США, з них близько 11,5 млн дол. США – в сфері телекомунікацій (рис. 2).

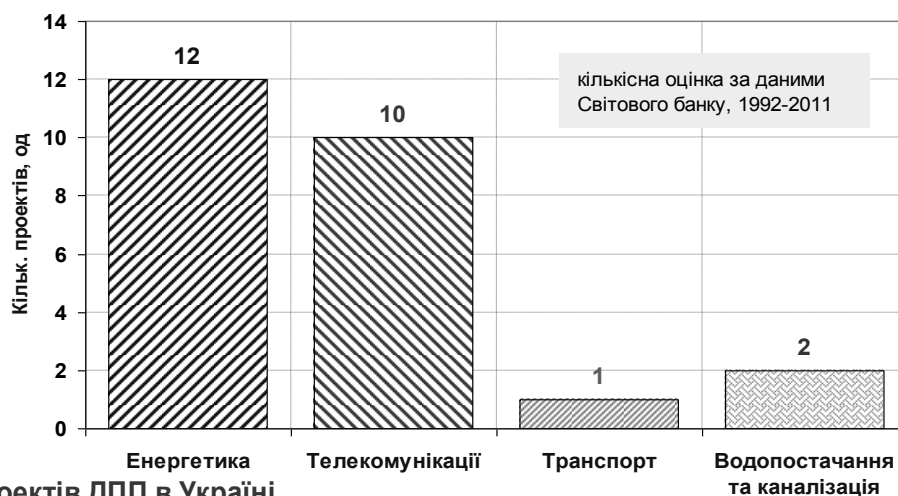
Найпоширенішою формою ДПП є концесійні договори. За останні 10-15 років реалізовані тисячі великих і малих, успішних і невдалих концесійних проектів. Концесійне законодавство існує у понад 120 країнах світу з різним суспільним і державним устроєм.

Більше всього концесійних проектів реалізується у сферах водопостачання і водовідведення, газового і електро-енергетичного господарства, автодоріг та залізниць, міського будівництва, лісового господарства, розробки надр.

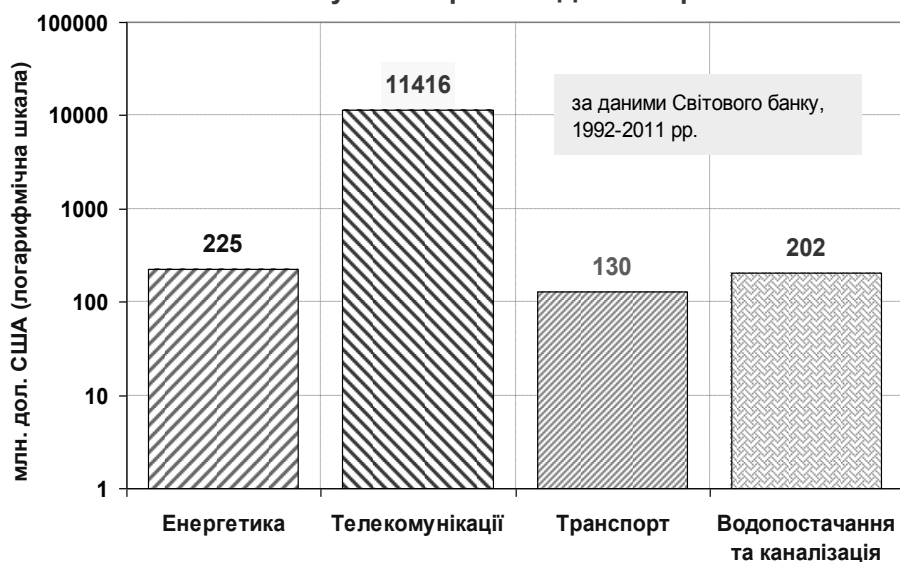
Встановлено, що в сучасних умовах розвиток національного водопостачання та водовідведення характеризується неоднозначними тенденціями: з одного боку, важливість цієї сфери зумовлена її спільним впливом на вітчизняну промисловість загалом (питома вага обсягів виробництва та розподілу електроенергії, газу та води в структурі промислової продукції складає 20%, відбувається зростання обсягів виробництва та розподілу електроенергії, газу та води); з іншого боку, загострюються проблеми, пов'язані зі зниженням технічного стану та зростанням

зношеності водопровідних мереж, невідповідності наданих послуг установленим тарифам, зниження якісних характеристик водопровідно-каналізаційних послуг тощо.

Проекти ДПП в Україні

Обсяги інвестування проектів ДПП в Україні

Примітка: При цьому за методологією Світового банку проект вважається ДПП, якщо участь приватного партнера у його реалізації становить не менше 25 %, а проект продажу активів – якщо хоча б 5 % акцій належать приватним власникам. Такий підхід до розуміння ДПП не відповідає вимогам українського законодавства, згідно якого, зокрема, об'єкти ДПП не можуть бути приватизовані протягом усього строку дії угоди, об'єктами ДПП не можуть бути об'єкти, щодо яких прийнято рішення про приватизацію.

Рис. 2 Динаміка реалізації проектів державно-приватного партнерства (ДПП) в Україні протягом 1992-2011 рр. За сферами реалізації та обсягами інвестування, (складено за даними Світового банку).

У результаті аналізу визначено, що за останні 7 років спостерігається зниження кількості водопроводів, скорочується виробнича потужність насосних станцій першого підйому, очисних споруд, водопроводів, зменшується одиночна протяжність внутрішньоквартальних і внутрішньодворових мереж, обмежується подача води в мережу, обсяги очищеної води на очисних мережах та відпуск води загалом. До позитивних тенденцій слід віднести зростання кількості окремих водопровідних мереж, протяжності вуличних водопровідних мереж, зниження витоків та неврахованих витрат води. На основі проведеного дослідження зроблено висновок про зниження виробничого потенціалу водопровідно-каналізаційного господарства, що загострює проблеми якості й обсягів наданих послуг.

На основі дослідження виявлено, що за останні роки сповільнюється зростання вартості послуг водопостачання та водовідведення (рис. 3).

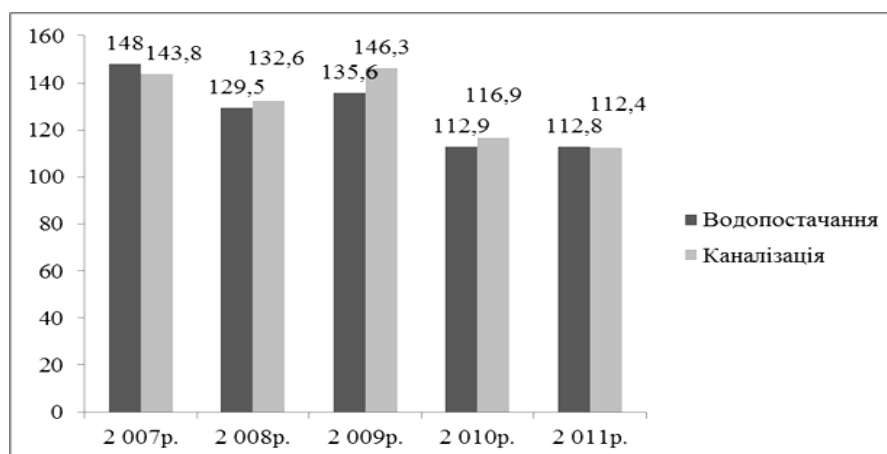

Рис. 3. Вартість послуг водопостачання та водовідведення за 2007-2011 рр.

Натомість обсяг послуг щорічно збільшується, і в 2011 р. порівняно з відповідним періодом минулого року водопостачання зросло на 12,8%, водовідведення – 12,4%.

У результаті аналізу встановлено, що тенденції, які складаються в комунальній сфері на загальнодержавному рівні, спостерігаються й у м. Харкові. Зокрема, зменшується подача води й корисний відпуск води, пропуск тарифних стоків, знижується перекладка технічно зношених водопровідних мереж. Водночас збільшується перекладка технічно зношених каналізаційних і теплових мереж.

Це свідчить про те зниження технічної готовності водопровідних мереж, де пріоритетною є модернізація каналізаційних і теплових мереж, пов'язана зі значним зростанням цін на паливо та більш суттєвими ризиками виникнення техногенних аварій, що призводять до значних соціально-економічних проблем у регіоні.

Визначено, що КП «Харківводоканал» як важливе підприємство Харківського регіону, що надає послуги у водопровідно-каналізаційній сфері, характеризується нестабільним фінансовим станом. Зокрема, наявна технічно застаріла база основних засобів, недостатній рівень ліквідності оборотних активів, зниження рентабельності діяльності та ефективності використання активів і джерел фінансування поряд із достатнім ступенем незалежності підприємства від зовнішнього фінансування тощо.

Охарактеризовано пріоритетні напрями розвитку КП «Харківводоканал» шляхом реалізації пріоритетних інфраструктурних проектів зокрема: підвищення надійності системи водовідведення м. Харкова за рахунок уведення в експлуатацію колекторів – Головного дублюючого (в повному обсязі проекту) і Салтівського розвантажувального; активізація інвестиційної політики за рахунок залучення кредитних ресурсів українських і закордонних банків; виконання Програми енергозбереження підприємства на 2010–2015 рр.; розробка проектів модернізації

очисних споруд для здійснення глибокого біологічного очищення з метою видалення з'єднань азоту й фосфору, знезаражування стічних вод, автоматизації технологічних процесів на очисних спорудах та ін.

У третьому розділі **«Розробка інструментарію застосування форм публічно-приватного партнерства при реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення»** визначені напрями формування організаційно-економічного механізму публічно-приватного партнерства при реалізації інфраструктурних проектів муніципального рівня, запропоновані підходи до оцінювання ризиків між сторонами партнерства, представлені результати оцінки ефективності застосування механізмів публічно-приватного партнерства при реалізації проектів муніципального рівня в сфері водопостачання та водовідведення.

Доведено, що організаційно-економічний механізм – це комплексна система елементів забезпечення цілеспрямованих дій із застосування функціонального інструментарію, орієнтованого на зростання результативності діяльності з метою досягнення ефективності управління та отримання конкурентних переваг.

Для формування й реалізації організаційно-економічного механізму ППП (ОЕМППП) при реалізації інфраструктурних проектів муніципального рівня необхідно враховувати обмеженість фінансових ресурсів муніципалітетів. Встановлено, що ОЕМППП при реалізації інфраструктурних проектів муніципального рівня являє собою систему принципів, методів, інструментів, що реалізується на муніципальному рівні, враховуючи особливості функціонування підприємств житлово-комунального господарства та зовнішні ринкові умови, та спрямований на забезпечення високого рівня взаємодії між зацікавленими особами на принципах ППП із застосуванням системи інформаційного захисту з метою розвитку цих підприємств.

Запропоновані напрями розробки ОЕМППП у процесі реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення, а саме: визначення груп зацікавлених осіб, які беруть участь у реалізації проектів ППП, виявлення особливостей їх взаємодії; характеристика інструментів інформаційної безпеки; формування інформаційно-аналітичного забезпечення щодо реалізації ППП на підприємствах водопостачання та водовідведення; оцінка рівня взаємодії, ефективності та результативності прийнятих управлінських рішень стосовно зацікавлених осіб; визначення джерел фінансування проектів ППП; характеристика його форм; здійснення дій щодо реалізації проектів ППП на підприємствах водопостачання та водовідведення; забезпечення моніторингу і контролю (рис. 4).

Для впровадження ОЕМППП для реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення рекомендовано застосовувати такі етапи: характеристика стану підприємств водопостачання та водовідведення,

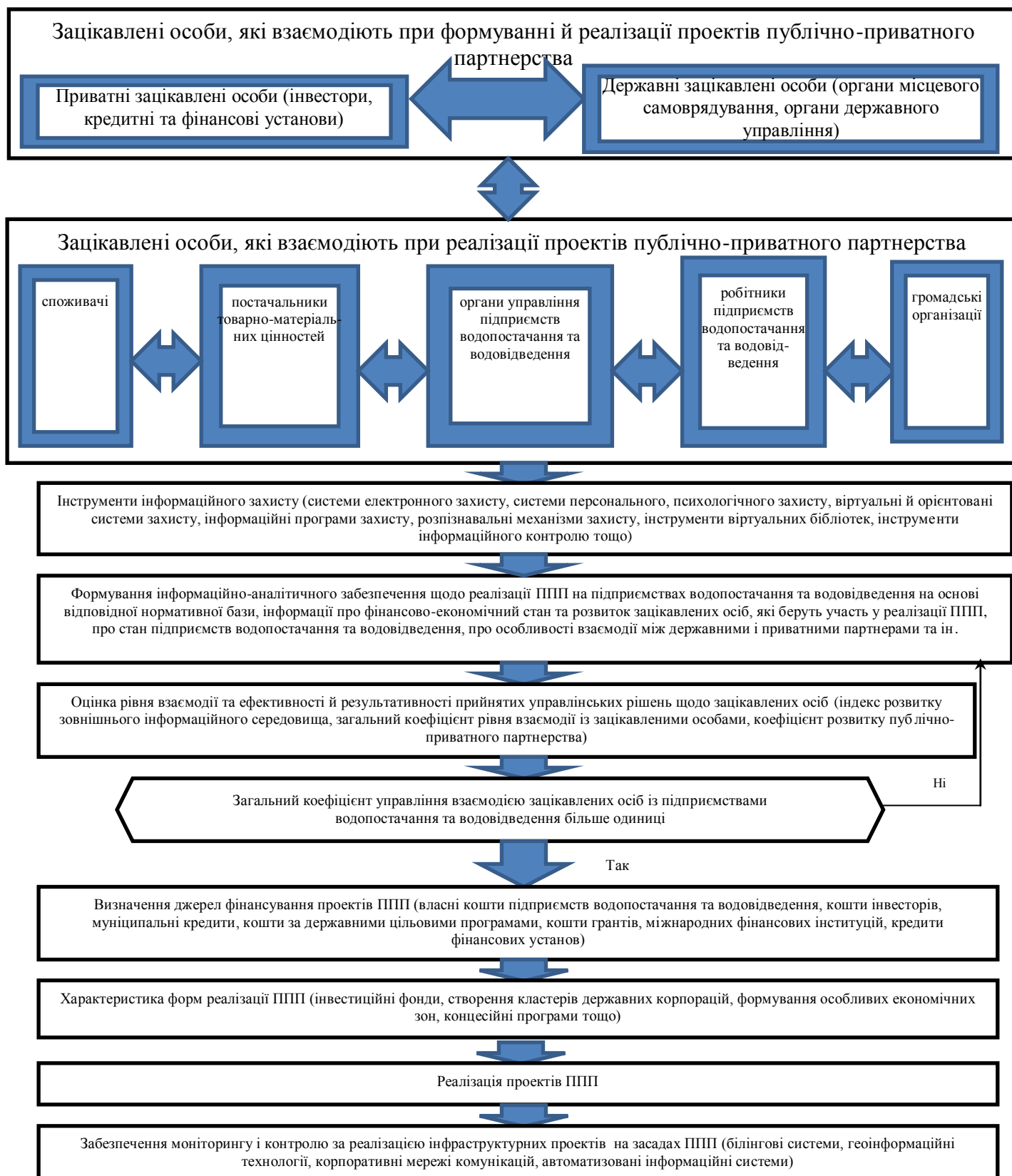

Рис. 4 OEMППП при реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення.

виявлення особливостей організаційної структури й управлінських взаємозв'язків з урахуванням напрямів взаємодії між зацікавленими особами; визначення центрів відповідальності за реалізацією проектів ППП (з боку державних інституцій і

приватних партнерів, які взаємодіють на принципах партнерства, взаємної вигоди тощо); відбір і характеристика джерел фінансування проектів ППП, оцінка ризиків, що виникають між сторонами партнерства, розробка заходів щодо їх нівелювання; удосконалення організаційної структури підприємств водопостачання та водовідведення з урахуванням напрямів реалізації OEMППП реалізації інфраструктурних проектів муніципального рівня; моніторинг реалізації OEMППП реалізації інфраструктурних проектів муніципального рівня, забезпечення зворотного зв'язку між зацікавленими сторонами партнерства.

Запропоновано інтегральний критерій оцінки ризиків, який дає змогу здійснити комплексну оцінку ризиків на підприємствах водопостачання та водовідведення при реалізації проектів ППП, що дозволяє своєчасно реагувати і створювати можливості для нейтралізації представлених ризиків.

Значення інтегрального критерію оцінки ризиків при реалізації інфраструктурних проектів ППП муніципального водопостачання та водовідведення варіюються від 0 до 1. При цьому, якщо значення поданого показника наближається до 0, то знижується рівень ризику. Якщо значення інтегрального критерію наближається до 1, то, відповідно, рівень ризику зростає (рис. 5).

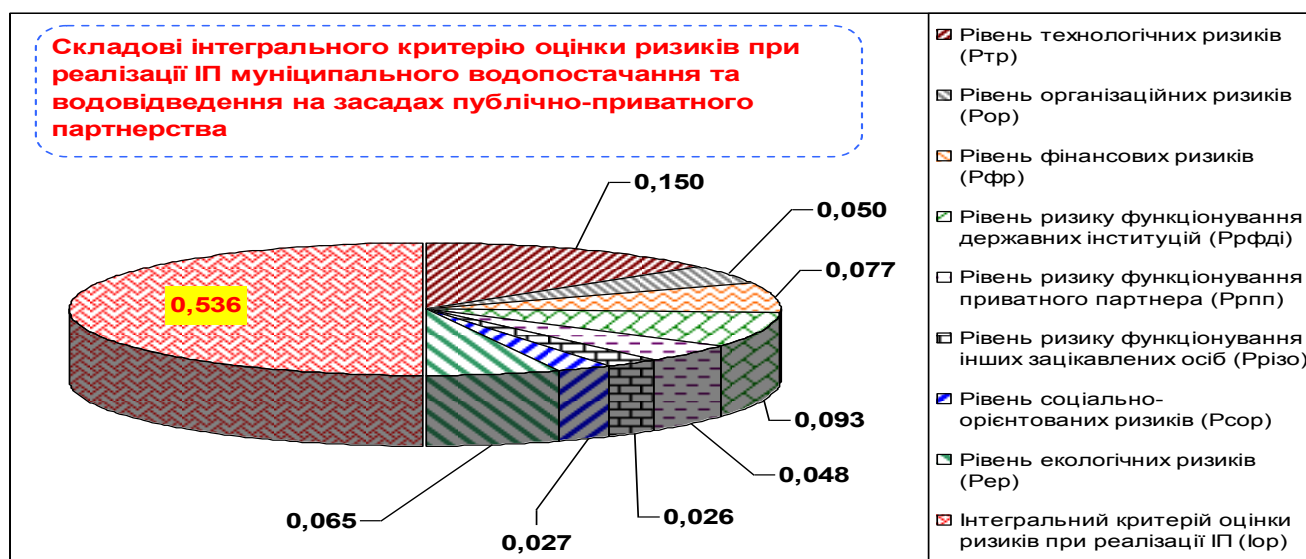

Рис.5 Структура інтегрального критерію оцінки ризиків при реалізації ІП муніципального водопостачання та водовідведення на засадах ППП.

У результаті дослідження встановлено, що розрахований інтегральний критерій оцінки ризиків при реалізації інфраструктурних проектів ППП на підприємствах водопостачання та водовідведення на муніципальному рівні свідчить про суттєвий ризик при реалізації проектів ППП.

Це зумовлено тим, що значний вплив мають технологічні ризики, пов'язані зі зниженням технічного становища підприємств водопостачання та водовідведення і нарощуванням аварійності. Крім того, слід вказати на збільшення можливостей

виникнення ризику від функціонування державних інституцій, які на сучасному етапі гальмують формування й реалізацію проектів ППП внаслідок наявності таких негативних явищ, як: корупція, неефективна система державного й муніципального управління, бюрократизм, недосконала система нормативно-правового забезпечення та її використання тощо. На думку експертів, рівень фінансових ризиків значно впливає на інтегральний критерій оцінки ризиків при реалізації інфраструктурних проектів ППП муніципального водопостачання та водовідведення, що пов'язано з нестабільним фінансовим станом підприємств водопостачання та водовідведення.

Високе значення рівня екологічних ризиків зумовлено низьким використанням сучасних технологій щодо підвищення екології водних ресурсів, їх забруднення, незначним рівнем використання системних програм стосовно екологічної безпеки в сфері водопостачання та водовідведення, що суттєво впливає на якість водних ресурсів та відповідних наданих послуг споживачам.

Оцінку ефективності застосування механізмів ППП при реалізації інфраструктурних проектів муніципального рівня у сфері водопостачання та водовідведення здійснено на основі запропонованих показників за відповідними етапами.

ВИСНОВКИ

У результаті розробки теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо здійснення інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення на засадах публічно-приватного партнерства отримано такі висновки та пропозиції:

1. Узагальнено, що ППП доцільно розглядати як юридично оформлену систему відносин між державним партнером або органами місцевого самоврядування та приватним партнерами, при реалізації яких ресурси обох партнерів об'єднуються, з відповідним розподілом ризиків, відповідальності та винагород між ними, для взаємовигідної співпраці з реалізації суспільно-значущих проектів на довгостроковій основі. Систематизовано понятійний апарат та методологічну базу дослідження сфери функціонування механізмів публічно-приватного партнерства і виявлено загальні риси цього поняття.

2. Визначено умови застосування, переваги, недоліки й основні принципи використання моделей ППП, які дозволяють поєднати зусилля держави та приватного партнера, що призводить до використання механізмів державно-приватного партнерства, які дають змогу залучити приватні ідеї, уміння та ноу-хау до малоокупних, але потрібних інфраструктурних проектів ЖКГ.

3. Розкриті сутнісні риси та принципи побудови публічно-приватного партнерства в комунальному господарстві, що дозволяють визначити напрями та виявити особливості розвитку комунального господарства в сучасних умовах господарювання України. Доведено, що нормативно-правова база регулювання

розвитку ППП в Україні є дуже складною, багаторівневою і забюрократизованою, що в умовах високого рівня корупції створює ризики для ефективного використання цього механізму для активізації інвестиційної діяльності.

4. В Україні протягом тривалого часу формуються інституційно-правові засади для розвитку окремих форм ППП. Нині законодавчу базу розвитку ДПП становлять: Конституція України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, законодавчі акти України, серед яких: Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 р. № 2404-VI, який визначає правові, економічні та організаційні засади взаємодії держави та приватних партнерів, регулює відносини, пов'язані з підготовкою, виконанням і розірванням договорів, які підписуються в рамках ДПП, а також установлює гарантії дотримання прав і законних інтересів сторін цих договорів.

5. Проаналізовані напрями формування організаційно-економічного механізму державно-приватного партнерства при реалізації проектів інфраструктури муніципального рівня, на основі яких визначаються групи зацікавлених осіб, які взаємодіють у рамках реалізації проектів державно-приватного партнерства, охарактеризувати ступінь й результативність їх взаємодії, охарактеризувати моделі інформаційної безпеки, інструменти реалізації та фінансування проектів державно-приватного партнерства, їх видів, що дозволило попереджувати негативні процеси в сфері водопровідно-каналізаційного господарства на муніципальному рівні.

6. Удосконалені підходи до оцінювання ризиків між сторонами партнерства, що дозволило запропонувати відповідну методіку комплексної оцінки ризиків на підприємствах водопостачання та водовідведення при реалізації проектів державно-приватного партнерства і реалізувати відповідні механізми для своєчасного реагування і створення можливостей попередження представлених ризиків.

7. Оцінено рівень ефективності застосування механізмів державно-приватного партнерства при реалізації проектів муніципального рівня у сфері водопостачання та водовідведення на основі інтегрального критерію оцінки, який має низьке значення, що потребує здійснення відповідних управлінських дій: зміцнення фінансового та технічного стану підприємств водопостачання та водовідведення; застосування й розвитку систем інформаційного захисту; формування й використання інструментарію інформаційного захисту; створення можливостей своєчасного реагування на зовнішні негативні тенденції; гармонізація та підвищення взаємодії між державними і приватними партнерами й іншими зацікавленими особами; підвищення якості наданих послуг із водопостачання та водовідведення; розробки пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення; застосування комбінованої корпоративної моделі управління рівнем взаємодії із зацікавленими особами; широке використання різних форм

фінансування проектів державно-приватного партнерства; використання сучасних інструментів реалізації проектів державно-приватного партнерства тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Шевченко Е. Ю. Формування організаційно-економічного механізму державно-приватного партнерства при реалізації проектів інфраструктури муніципального рівня. – *Культура народів причерномор'я*. – № 242. – 2012. – С. 88-92.

2. Шевченко, Е. Ю. Досвід та перспективи здійснення концентрації КП "ВТП "Вода" і КП КГ "Харківкомуночиствод". – *Комунальне господарство міст: наук.-техн. зб. Вип. 104*. – К.: Техніка, 2012. – С. 75-81.

3. Шевченко Е. Ю. Державно-приватне партнерство: міжнародний досвід та вітчизняна практика / Обліково-аналітичне забезпечення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання будівельної галузі та житлово-комунального комплексу України: кол. монографія / Е. Ю. Шевченко, П. О. Яковлев, В. А. Воскобойников; за ред. Т. В. Момот. – Х.: Фактор, 2012. – С. 55–65 (*особистий внесок: систематизовано міжнародний досвід реалізації інфраструктурних проектів на засадах державно-приватного партнерства*).

4. Шевченко Е. Ю. Оцінка ефективності застосування механізмів державно-приватного партнерства при реалізації проектів муніципального рівня в сфері водопостачання та водовідведення / Е. Ю. Шевченко // *Зб. наукових праць ДНУЗТ ім. В. Лазаряна*. – Дніпропетровськ: ДНУЗТ ім. В. Лазаряна, 2012. – С. 328-330.

5. Шевченко Е. Ю. Потенціал реалізації проектів публічно-приватного партнерства в інфраструктурній сфері мегаполісу / В. М. Бабаєв, Т. В. Момот, Е. Ю. Шевченко // *Коммунальное хозяйство городов: научн.-техн. сб. Вип. 106*. – К.: Техніка, 2012. – С. 3–9 (*особистий внесок: проаналізовано стан та перспективи реалізації проектів публічно-приватного партнерства в інфраструктурній сфері мегаполісу*).

Опубліковані праці апробаційного характеру

6. Шевченко Е. Ю. Механізми державно-приватного партнерства (ДПП, Public Private Partnerships (PPP)): напрямки інтеграції міста у глобалізований простір / Т. В. Момот, Е. Ю. Шевченко, П. О. Яковлев // *Тезиси докладов XXXVI научно-технической конференции преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства*, 2012. – С. 131 – 133 (*особистий внесок автора: досліджено особливості застосування організаційно-економічного механізму державно-приватного партнерства при реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення*).

7. Шевченко Е. Ю. Актуальность повышения индикаторов качества работы предприятий водоотведения / В.Т. Семенов, П. Т. Бутенко, Т. С. Клебанова, Е. Ю. Шевченко та ін. // *Матеріали 1-ї міжнародної науково-практичної конференції «Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі»*. –Х.: ХНАМГ, 2010. — С.356-358.

(особистий внесок автора: проведено аналіз діяльності підприємств водопровідно-каналізаційного господарства України).

8. Шевченко Е. Ю. Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві / В. Т. Семенов, В. М. Прасол, Е.Ю. Шевченко // Матеріали 1-ї міжнародної науково-практичної конференції “Направлення енергосбереження в системах водоотведення городов”. - Алушта: ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ, 2009. – С.199-201 *(особистий внесок автора: досліджено тенденції розвитку підприємств водопостачання та водовідведення).*

9. Шевченко Е. Ю. Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві / И. В. Коринько, Е. Ю. Шевченко // Матеріали 1-ї міжнародної науково-практичної конференції “Комплексное использование вторичных полимерных отходов в системах водоснабжения и водоотведения”. - Алушта: ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ, 2009. – С. 178-182 *(особистий внесок автора: охарактеризовано основні проблеми діяльності підприємств водопостачання та водовідведення).*

10. Шевченко Е. Ю. Комплексное использование вторичных полимерных отходов в системах водоснабжения и водоотведения / И. В. Коринько, Е. Ю. Шевченко // Новые исследования в областях водоснабжения, водоотведения. Гидравлики и охраны водных ресурсов: Материалы четвертых академических чтений, проведенных в ПГУПСе 19 и 20 марта 2009 года. - СПб, 2009 – С. 29-31 *(особистий внесок автора: визначено можливості підвищення ефективності діяльності підприємств водопостачання та водовідведення).*

11. Шевченко Е. Ю. Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві / В. І. Тітяєв, Е. Ю. Шевченко // Матеріали 1-ї міжнародної науково-практичної конференції “Нормативно-методична база проведення енергоаудиту. - Алушта: ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ, 2009. – с. 194-196 *(особистий внесок автора: досліджено перспективи розвитку підприємств водопостачання та водовідведення України).*

12. Шевченко Е. Ю. Актуальность повышения индикаторов качества работы предприятий водоотведения / Е. Ю. Шевченко // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі», Харків, 2010. – С. 356-358

13. Шевченко Э. Ю. Влияние сточных вод и отходов на поверхностные воды и источники водоснабжения / Э. Ю. Шевченко, М. П. Горох // Проблеми, перспективи, та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві: Материалы III Міжнародної науково-практичної конференції. Алушта: ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ, 2011. – С. 114-117 *(особистий внесок автора: обґрунтовано необхідність та важливість розвитку підприємств водопостачання та водовідведення).*

14. Шевченко Е. Ю. Економічна ефективність об'єднання КП КГ “Харківкомуночиствод” та КП “ВТП “Вода” / Е. Ю. Шевченко, В. М. Прасол, К. І. Свірідова // Проблеми, перспективи, та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві: Материалы III

Міжнародної науково-практичної конференції. Алушта: ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ, 2011. – С. 231-234 (*особистий внесок автора: проведено оцінку результативності діяльності підприємств водопостачання внаслідок їх об'єднання*).

15. Шевченко Е. Ю. Реконструкція та технічне переоснащення об'єктів системи водовідведення м. Харькова — основні напрямки ефективного використання капітальних вкладень / І. В. Коринько, С. С. Піліграмм, Е. Ю. Шевченко, Г. Н. Смирнова // Збірка доповідей Міжнародного конгресу і технічної виставки ЕТЕВК-2011, Україна, Крим, м.Ялта, 6-10 червня 2011р. – С. 199-201 (*особистий внесок автора: обґрунтовано необхідність застосування механізму публічно-приватного партнерства для забезпечення розвитку підприємств водопостачання та водовідведення*).

16. Шевченко Е.Ю. Інвестиційна політика підприємства — інструмент забезпечення надійної експлуатації системи водовідведення м. Харькова і основа інноваційного розвитку / О. М. Коваленко, С. С. Піліграмм, Е. Ю. Шевченко, Г. М. Смирнова // Збірка доповідей Міжнародного конгресу і технічної виставки ЕТЕВК-2011, Україна, Крим, м.Ялта, 6-10 червня 2011р. – С. 378-382 (*особистий внесок автора: досліджено особливості застосування моделей публічно-приватного партнерства на підприємствах водовідведення м. Харькова*).

17. Шевченко Е. Ю. Організаційно-економічний механізм державно-приватного партнерства при реалізації проектів інфраструктури муніципального рівня на підприємствах водопостачання та водовідведення / Е. Ю. Шевченко // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції “Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою: аудиторський супровід та бізнес розвідка”, Україна, Харків, 11-13 квітня 2013 р. – С. 132-134.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

18. Шевченко Е. Ю. Концепція стратегії розвитку міста Харькова до 2030 року. Колектив авторів під кер. В.М. Бабаєва. – Х. : ХНАМГ, 2011. – С. 153-157 (*особистий внесок автора: обґрунтовані напрями розвитку механізмів державно-приватного партнерства*).

АНОТАЦІЯ

Шевченко Е. Ю. Організаційно-економічні засади забезпечення публічно-приватного партнерства при реалізації інфраструктурних проектів муніципального водопостачання і водовідведення. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова. – Харків, 2013.

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій для здійснення інфраструктурних проектів муніципального водопостачання та водовідведення на засадах публічно-приватного партнерства. У дисертації обґрунтовані сутнісні характеристики та виявлені

особливості розвитку моделей публічно-приватного партнерства і визначені загальні риси. Проведено аналіз та з'ясовано тенденції розвитку підприємств водопровідно-каналізаційного господарства в сучасних умовах господарювання України. Розроблено організаційно-економічний механізм державно-приватного партнерства для реалізації проектів інфраструктури муніципального рівня на підприємствах водопостачання та водовідведення. Запропонована методика оцінки ризиків на основі узагальнюючого показника – інтегрального критерію оцінки ризиків у процесі реалізації проектів державно-приватного партнерства, здійснена оцінка ефективності застосування механізмів державно-приватного партнерства при реалізації проектів муніципального рівня в сфері водопостачання та водовідведення.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство, інфраструктурні проекти муніципального водопостачання та водовідведення, моделі державно-приватного партнерства, організаційно-економічний механізм публічно-приватного партнерства при реалізації проектів інфраструктури муніципального рівня на підприємствах водопостачання та водовідведення, інтегральний критерій оцінки ризиків.

АННОТАЦІЯ

Шевченко Э.Ю. Организационно-экономические основы обеспечения публично-частного партнерства при реализации инфраструктурных проектов муниципального водоснабжения и водоотведения. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова. – Харьков, 2013.

Диссертация посвящена разработке теоретико-методических положений и практических рекомендаций для осуществления инфраструктурных проектов муниципального водоснабжения и водоотведения на принципах публично-частного партнерства. В диссертации обоснованы существенные характеристики и определены особенности развития моделей публично-частного партнерства, выделены их общие черты, систематизирован международный опыт использования. Разработан организационно-экономический механизм государственно-частного партнерства для реализации проектов инфраструктуры муниципального уровня на предприятиях водоснабжения и водоотведения, позволяющий реагировать на диспропорции и дисбалансы, возникающие в системе, своевременно влиять на них, а также предупреждать негативные процессы, что положительно отразится на развитии предприятий водоснабжения и водоотведения на муниципальном уровне. Предложен подход к определению публично-частного партнерства как инвестиционного партнерства государства и бизнеса, выявлены особенности его использования при реализации проектов на предприятиях водоснабжения и водоотведения. Проведен анализ и выявлены тенденции развития предприятий

водопроводно-канализационного хозяйства в современных условиях хозяйствования в Украине. Предложена методика оценки рисков на основе обобщающего показателя – интегрального критерия оценки рисков при реализации проектов государственно-частного партнерства, осуществлена оценка эффективности применения механизмов государственно-частного партнерства при реализации проектов муниципального уровня в сфере водоснабжения и водоотведения.

Ключевые слова: публично-частное партнерство, инфраструктурные проекты муниципального водоснабжения и водоотведения, модели государственно-частного партнерства, организационно-экономический механизм государственно-частного партнерства при реализации проектов инфраструктуры муниципального уровня на предприятиях водоснабжения и водоотведения, интегральный критерий оценки рисков.

ANNOTATION

Shevchenko E.Y. Organizational and economic basis of public-private partnership providing when realizing infrastructural projects of municipal water supply and overflow. – Manuscript.

Dissertation for Scientific Degree of Candidate of Sciences (Economics) obtaining, specialty 08.00.04 - economics and management of enterprises (according to the types of economic activity). - Kharkiv National University of Municipal Economy by O. M. Beketov, Kharkiv, 2013.

Dissertation is devoted to development of theoretical and methodical statements and practical recommendations for realization of infrastructural projects of municipal water supply and overflow on principles of public-private partnership. Essential characteristics of public-private partnership models have been proved, peculiarities of their development have been revealed and their general features have been determined. Activity of water supply and overflow enterprises in modern economic conditions of Ukraine has been analyzed and tendencies of their development have been elucidated. Organizational and economic mechanism of public-private partnership for realizing projects of municipal level infrastructure at water supply and overflow enterprises has been developed. Methodic of risks assessment based on generalized indicator – integral criterion of risks assessment when realizing projects of public-private partnership has been proposed, estimation of public-private partnership mechanism application effectiveness when realizing municipal level projects in sphere of water supply and overflow has been implemented.

Keywords: public-private partnership, infrastructural projects of municipal water-supply and overflow, public-private partnership models, organizational and economic mechanism of public-private partnership for realizing projects of municipal level infrastructure at water supply and overflow enterprises, integral criterion of risks assessment.

ШЕВЧЕНКО Еліна Юріївна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ МУНІЦИПАЛЬНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

08.00.04 – Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Відповідальний за випуск:

д.т.н., проф. В.І. Торкатюк

Підп. до друку . .2013
Друк на різнографі
Зам. №

Формат 60x84 1/16
Ум. друк. арк. 1,9
Тираж 100 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011